

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2006. május 10.

**TÖRTÉNELEM
SZERB NYELVEN
ИСТОРИЈА**

**KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA
ПИСМЕНИ МАТУРСКИ
ИСПИТ
СРЕДЊЕГ СТЕПЕНА**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ
УПУТСТВО
ЗА ВРЕДНОВАЊЕ**

**OKTATÁSI MINISZTERIUM
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ**

Упутство за исправку писмених задатака

Радњу исправите пенкалом које се разликује од оне боје коју је матурант употребио приликом писмених задатака. Исправку извршите према следећем!

1. Дobar, исправан одговор ✓
2. Мањак, недостатак √
3. Не припада строго, уско решењу []
4. Сувишан, део који се не може вредновати (превући) _____
5. Груба садржинска грешка (подвлачење) _____
6. Неразуман текст, логични проблеми (подвлачење) ~~~~~
7. Језичка исправност (подвлачење)
8. Груба правописна грешка (подвлачење) =====

У левом делу правоугаоника, који се налази испод задатака, наведен је максималан број бодова који се може дати за задатке, у десни део правоугаоника треба уписати укупан број бодова који је ученик постигао.

На радњи назначите и оне делимичне бодове који су додељени за решење појединих делова задатка!

Само оне елементе одговора прихватите који су у упутству за исправљање и вредновање дати/формулисани, вреднујте према бодовању које је назначено код појединих задатака! На све оне задатке, елементе задатака (напр. образложење) и типове задатака који се разликују од датих одговора но прихватљиви су, посебна упутства се могу наћи у упутству за детаљна решења..

I Исправка, вредновање кратких задатака

Основни принцип вредновања је да се као исправан одговор мора прихватити онај који се налази у исправном кључу.

Бодовање

Дobar, исправан одговор/елемент одговора: **0,5 или 1 бод** (према наведенима који се налазе у кључу)

Неисправан, лош одговор: **0 бода**

Одговор који недостаје: **0 бода**

На оне елементе задатка се може дати 0,5 бодова које кључ и посебно означава.

Поједини елемент бода, датог у кључу, даље се не може разграђивати.

Приликом сумирања бодова појединих делова задатака, добивене бодове не треба заокружити, они могу бити напр. 3,5 бодова.

Бодовање задатака који се састоје од више елемената одговора:

- уколико се може дати 2 бода а задатак захтева два елемента одговора, онда се за сваки исправан елемент одговора може дати по један бод;

- уколико се може дати један бод а задатак захтева два елемента одговора, онда се за сваки исправан елемент може дати по 0,5-0,5 бодова.

Код задатака отвореног краја (код образложења, тумачења текста) свако такво решење је прихватљиво које се садржински поклапа са одговором који се налази у кључу. (Зато, код ових задатака, решење почиње са „Pl.:”)

Код оних задатака, где између више елемената одговора ваља изабрати добро решење (напр. истинит/лажан), подвлачење и означавање свих елемената одговора је неприхватљиво, не може се вредновати. Уколико један задатак одређује број једног или више елемената а испитаник (матурант) од тога више пише, онда на основу редоследа уписа ваља вредновати.

За решења, поред прописаних максималних бодова, такозвани «наградни бод» не може се дати.

Због неисправног или елемента одговора који недостаје не може се одузети бод.

Од кључа исправка који је дат у решењу само у **изузетним случајевима може да се одступа**. Образложење одступања наставник који исправља мора текстуално да образложи.

II Исправка и вредновање есејистичких, текстуалних задатака

1. Избор задатка

Укупно **три** задатка се могу вредновати:

- један **кратак** задатак који се односи на **светску** историју,
- један **кратак** задатак који се односи на **мађарску** историју,
- један **дуг** задатак који се односи на **мађарску** историју.

Два задатка која се тичу мађарске историје, морају се односити на **различита раздобља**.

Вредновање задатака у случају **избора погрешног задатка** ученика

Уколико је ученик *решио три задатка* а погрешно је изабрао раздобље у односу типа задатка итд., онда

- не треба уважити онај задатак (задатке) при којем је постигао најмање бодова, на тај начин, код сумирања укупних бодова, имаће најмањи губитак бодова;
- онај један задатак или два задатка ваља уважити који одговара/одговарају аспектима избора и при којем/којима је највише бодова освојио.

Уколико ученик *започне више од три задатака* и не означава недвосмислено свој избор а међу решењима се налазе три таква задатка која одговарају изборним правилима, онда ваља кренути од решеног задатка са најмањим редним бројем и на основу правила доброг избора задатке треба вредновати према редном броју који је у порасту (напр. 13., 15., 18. или 14., 15., 18.).

Уколико ученик *започне више од три задатака* али нема таква три задатка која одговарају изборним аспектима, онда ваља узети у обзир оне задатке који одговара(ју) изборним аспектима и који(ма) може да освоји највише бодова.

Уколико ученик *започне решавање сваког задатка* и не истакне свој недвосмислен избор, онда сходно пропису испита ваља вредновати **13., 15., 20.** задатак.

2. Вредновање задатака

При вредновању задатака следећи критеријуми су одлучујући:

- a) разумевање, схватање задатка,
- b) задовољавање захтевима (компетенције, садржаји)
- c) састав, језичка исправност.

Вредновање текстуалних, есејистичких задатака обавља се помоћу **кључа** који садржи конкретне оцењивачке аспекте и радње, односно, садржаје који им се могу придодати.

a) Путоказ за бодовање разумевања задатка:

По питању разумевања задатка ваља узети у обзир следеће аспекте.

- Утврђивање задатка (тема, раздобље); да ли ученик пише о датој проблематици, раздобљу?
- Издизање суштине, одржавања теме: да ли се сконцентрише на суштину, у задатку назначену проблематику?
- Садржинска дубина, излагање; констатације и закључци колико су сложени или релевантни у односу на проблеме?
- Разноликост и успех радњи: да ли на одговарајући начин користи изворе и уме ли дати суштинске констатације, закључке?

Приликом вредновања задатака, први корак одлуке доноси се приликом **разумевања задатка** при којем од 4 или 8 бодова испитаник постиже барем један бод. Уколико не, онда укупан број задатака може да буде само 0.

Код (кратких) задатака који решавају проблем

4 бода могу се дати уколико је испитаник у потпуности схватио и исправно тумачио проблем, образложење му је сразмерно, логично и суштинско. Помоћу извора формулише суштинске закључке, сразмер конкретних и општих констатација је уравнотежен.

3 бода могу се дати уколико је испитаник у потпуности схватио проблем и правилно га је тумачио, међутим, образложење му је било несразмерно и није се трсио за суштину.

2 бода могу се дати уколико је само део решења проблема израдио, користио је изворе, међутим, не даје суштинске констатације.

1 бод се може дати уколико даје барем једну такву констатацију на основу које се може закључити, доказати да је схватио проблем, међутим, већи део образложења не односи се на тумачење или решавање проблема.

0 бода се даје уколико не разуме или пак у потпуности криво схвати задатак, не користи изворе, констатације се не односе на тумачење проблема.

Код (дугих) **анализирајућих** задатака

7-8 бодова се може дати уколико је испитаник у потпуности схватио и исправно тумачио проблем, образложење је сразмерно, логично и суштинско. Помоћу извора формулише суштинске закључке, констатације, сразмер конкретних и општих констатација је уравнотежен.
4-6 бодова се може дати уколико је испитаник у потпуности схватио и исправно тумачио проблем, међутим, образложење му је несразмерно и не своди на суштину.
2-3 бода се могу дати уколико је решење проблема тек делимично израдио и користио је изворе, међутим, не даје суштинске констатације.
1 бод се може дати уколико даје барем једну такву констатацију на основу које се може закључити, доказати да је схватио проблем, међутим, већи део образложења не односи се на тумачење или решавање проблема.
0 бода се даје уколико не разуме или пак у потпуности криво схвати задатак, не користи изворе, констатације се не односе на тумачење проблема.

в) Бодовање радњи и садржинских елемената

У кључу, радње које се надовезују примени појединих компетенција означене су са „**М**”, док смо садржинске елементе, који им се могу одредити, означили са „**Т**”.

У случају кратких задатака који решавају проблем, једној радњи надовезује се један-два садржаја, док у анализирајућем задатку – поготово у откривању чињеница које стварају догађаје – надовезује се више, два-три садржинска елемента. Уколико у кључу уз једну радњу рачуна се један садржајни елемент, онда у исправци број бодова радњи и садржаја морају да се подударају. Приликом бодовања појединих радњи и појединих садржаја, треба уважити следеће опште правило.

Бодовање „Радњи” (М)

2 бода се могу дати ако је од испитаника постигнути бод који му припада висок (максимални садржајни број бодова који се може постићи већи је од 50%).
1 бод се може дати уколико испитаник из садржајних бодова постиже барем један бод и одговор не садржи грубу грешку (погрешан податак, констатацију).
0 бода се даје уколико испитаник није постигао бодове за елементе садржаја и одговор му садржи грубу грешку.

Између два критеријума вредновања, наравно, постоји тесна повезаност, наиме, радње се само кроз конкретних садржаја могу објашњавати и вредновати.

Примери (Пр.) који су приметни код елемената садржаја означавају који садржаји су прихватљиви као добар, исправан одговор. **Обично, елементи одговора садржаја састоје се од два дела:** одређивање времена и простора; употреба општих и конкретних појмова; навођење (учвршћивање, приказ) и закључак (констатација). Код бодовања све то значи, уколико одговор садржи само један елемент, онда ваља дати 1 бод, уколико садржи оба, онда се могу дати 2 бода. Наравно, код елемента одговора садржаја – поготово код навођења и закључка – и друга врста добре комбинације је прихватљива која се, евентуално, не налази у кључу! У кључу, код неколико елемената садржаја, одвојено са речју „или” налази се више могућности доброг, исправног одговора, све то не искључује да се и други добри елементи садржаја вреднују.

Бодовање „Садржајних елемената” (Т)

2 бода се могу дати уколико одговор садржи довољан број исправних података, анализа се на добром нивоу позива на изворе (ауторе, намере, околности итд.), односно, формулише више врста карактеристичних, типичних узрока, закључака и/или помиње историјске личности које се везују уз догађај.

1 бод се може дати уколико мало и небитне, не баш карактеристичне податке, закључке, констатације садржи анализа.

0 бода се даје уколико нема података, повезаности, или уколико се у решењу налазе потпуно погрешне констатације.

с) Бодовање „Конципираности, језичке исправности”

У случају (кратких) задатака који решавају проблем

2 бода се могу дати уколико се састав састоји од конципираног текста који чине разумљиве реченице у којима се не налазе грубе правописне грешке.

1 бод се даје уколико се у њему налази више језичких неправилности и грубих правописних грешака.

0 бода се даје уколико решење чини скица која се састоји само од речи, не постоје повезане реченице.

У случају (дугих) задатака за анализу

7-8 бодова се могу дати у том случају уколико се састав састоји од разумљивих реченица, ради се о кохерентном, конципираном тексту, надградња се сразмерно равна садржајном образложењу, констатације су му нијансиране, вишеаспектне и не садрже граматичку или правописну грешку.

4-6 бодова се могу дати уколико се текст састоји од разумљивих реченица, међутим, несразмерно су конципиране, неколико констатација је поједностављено, једнолично, садржи мање језичке грешке.

2-3 бода се могу дати уколико се текст састоји од разумљивих реченица, међутим, текст је лоше конципиран, несразмеран, непотпун (напр. од увода, разраде, завршетка један фали). Констатације текста су поједностављене, једноличне, садрже језичке грешке.

1 бод се даје уколико се одговор састоји од реченица, међутим, међу њима једва да постоји повезаност (садржајна и језичка), садржи грубе језичке и правописне грешке.

0 бода се даје уколико је одговор схематичан, састоји се само од речи.

3. Обим есејистичких, текстуалних задатака

Битна је компетенција стварања текста, да испитаник своје мисли образложи у већ унапред одређеним оквирима обима. У оправданом случају, замисао која је започета на тачком обележеном месту, може се привести крају на празним местима листа те и тај елемент одговора може се вредновати. То код кратких задатака може значити отпр. 2-3 реда, док код дугих задатака отпр. 4-5 редова.

4. Предложени ред вредновања есејистичких, текстуалних задатака

1. Проучавајте кључеве задатака!
2. Прегледајте примерак низа аспеката вредновања!
3. Контролишите избор задатака испитаника!
4. Барем два пута прочитајте радњу ученика!
5. Према елементима кључа установите број бодова који су постигнути на основу појединих аспеката!
6. Установите укупан број бодова и уз помоћ делитеља (2) прерачунајте у испитне бодове!
7. Испитне бодове, по задацима, не треба заокружити!
8. Израчунајте **укупан број испитних бодова** постигнутих на основу три есејистичка задатка! (Уколико се укупни број испитних бодова завршава на 0,5, не треба заокружити.)

III Утврђивање укупног броја бодова радње

Саберите број бодова постигнут у I и II компоненти! (Уколико се укупни број бодова радње завршава на 0,5, ни тада га не треба заокружити.)

Табеле за вредновање и бодовање задатака

Задатак који захтева кратак одговор

Аспекти	Бодови који се могу постићи	Постигнути бодови
Разумевање задатка	4	
Информисање у простору и времену	4	
Употреба стручног језика	4	
Коришћење извора	4	
Откривање фактора који су утицали на догађај	6	
Конципирање, језичка правилност	2	
Укупан број бодова	24	
		делитељ 2
Испитни бод	12	

Задатак који захтева дуг одговор

Аспекти	Бодови који се могу постићи	Постигнути бодови
Разумевање задатка	8	
Информисање у простору и времену	4	
Употреба стручног језика	4	
Коришћење извора	8	
Откривање фактора који су утицали на догађај	10	
Конципирање, језичка правилност	8	
Укупан број бодова	42	
		делитељ 2
Испитни бод	21	

I. ПИТАЊА КОЈА ИЗИСКУЈУ КРАТАК ОДГОВОР

- 1. Стара Римска република (Укупно 3 бода.)**
 - a) 3.
 - b) 2.
 - c) 1.

- 2. Светске религије (Укупно 4 бода.)**
 - a) ислам *или* мухамеданска
 - b) хришћанство
 - c) браманизам *или* хиндуизам
 - d) јевреизам

- 3. Долазак Мађара у домовину (Укупно 4 бода.)**
 - a) Истинито
 - b) Неистинито
 - c) Неистинито
 - d) Неистинито

- 4. Колонизација у раном новом веку (Укупно 4 бода.)**
 - a) Шпанаца *или* конквистадора *или* откривача
 - b) Астечко
 - c) Инке
 - d) на плантажи(ама)

- 5. Јосиф II (Укупно 4 бода.)**
 - a) просвећени апсолутизам
 - b) 2. одредба о толеранцији, 3. одредба о језику
 - c) одредба о кметовима *или* одредба у вези са државним финансирањем свештеника

- 6. Индустијске револуције (Укупно 4 бода.)**
 - a) (По елементу 0,5 бодова)
 1. пара *или* парна енергија
 2. тешка индустрија *или* хемијска индустрија *или* производња машина *или* електрична енергија
 3. парна локомотива *или* пароброд
 4. телефон *или* сијалица *или* аутомобил
 - b) Западна Европа: мануфактура (1 бод)
Мађарска: цех (1 бод)

- 7. Ослободилачка борба 1848-49. (Укупно 5 бодова.)**
 - a) август 1849. године
 - b) Шегешвар, Темишвар
 - c) гувернер *или* председник-гувернер
 - d) Нпр: Руско-аустријска војска била је премоћна *или* ослободилачка борба је била међународно изолована *или* руска интервенција (Може да се прихвати и друго, историјски тачно образложење!)

8. Европске диктатуре (По елементу 0,5 бодова, укупно 2 бода.)

- A) 3.
- B) 2.
- C) 1.
- D) 4.

9. Догађаји који су претходили Тријанону и његове последице (Укупно 5 бодова.)

- a) I светски рат (0,5 бодова)
- b) 1918. (0,5 бодова)
- c) антанта, централне силе (По елементу 0,5 бодова.)
- d) (По елементу 0,5 бодова)
 - 1. Чехословачка или Чешка и Словачка Република
 - 2. Румунија или Румунска Краљевина
 - 3. Југославија или Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца
 - 4. Аустрија/Аустријска Република
- e) Нпр.: много Мађара је остало ван граница, или више милиона Мађара је доспело у редове мањине, или територије са већинским мађарским становништвом доспеле су у суседне земље. (1 бод)

10. Кадарова ера (Укупно 5 бодова.)

- a) Истинито
- b) Неистинито
- c) Неистинито
- d) Иситинито
- e) Истинито

11. «Глобални свет» (Укупно 2 бода.)

- a) Нпр: пресушење природних извора снага, урбанизација, неједнакости, сиромаштво, глад, епидемије (По елементу 0,5 бодова.)
- b) Нпр.: сунчеви елементи (сунчева енергија), енергија ветра, електране плиме и осеке, водопади, водене електране грађене поред брана (По елементу 0,5 бодова.)

12. Роми у Мађарској (По елементу 0,5 бодова, укупно 3 бода.)

- a) друштвене промене *или* промена система *или* доспевање у приватно власништво *или* приватизација
- b) Нпр: затварање фабрика или рационализација *или* не школују се даље *или* немају занат *или* ниска квалификација *или* живи у заосталој области *или* друштвене предрасуде
- c)
 - 1. путовање између куће и радног места
 - 2. помоћни/неквалификовани радник *или* приучени радник
 - 3. надница

I. ЕСЕЈИСТИЧКИ ЗАДАЦИ КОЈИ ТРАЖЕ ОБРАЗЛОЖЕЊЕ**13. Привређивање средњег века (кратак)**

Аспекти	Радње, садржаји	Бод
Разумевање задатка	Испитаник приказује нова средства и технике средњовековне производње, вреднује њихову улогу у «пољопривредној револуцији». Одговор помоћу извора упућује на суштинске повезаности (нпр: са техничким променама могло је да се постигне већи принос, а то је омогућило издржавање више људи.)	0-4
Оријентисање у простору и времену	М Испитаник историјске догађаје смести у простору и времену. Т Бележи да се обнова средњовековне пољопривредне технике вршила између X-XIII века и да се на разним подручјима Европе извршила у различитом термину.	0-4
Употреба стручног језика	М Испитаник исправно користи опште појмове, односно појмове који се везују уз тему. Т Користи следеће опште појмове (пољопривреда, техника, земљорадња, итд.), односно појмове који се везују уз тему (тешки плуг, дво- и тропољни систем привређивања, вратни и прсни хам, поткова, итд.).	0-4
Употреба извора	М Испитаник уграђује у свој одговор информације из извора и на основу њих доноси једноставне закључке. Т Препознаје нове техничке и технолошке карактеристике пољопривредне производње: развој плуга, промену начина запреге, настанак пољног система искориштавања земље и установи да је економске, друштвене промене раздобља покренуо развој пољопривреде.	0-4
Фактори који формирају догађаје	М Испитаник открива оне узрочно-последичне повезаности које произлазе из примењивања нове технике. Т Нпр.: бележи да су квалитетнији алати и боља технолигија (тешки плуг, прсни хам, поткова) за резултат имали повећање просечног приноса, сигурнију егзистенцију и у крајњем реду значајни пораст наталитета. Т Нпр.: бележи да интензивно обрађивање је захтевало нове технике: настала је дво- и тропољна земљорадња која је захтевала прилагођавање заједнице (приморавање), и констатује да је развој пољопривреде резултирао поделу посла и реструктурисање индустрије.	0-6
Конструисаност, језичка правилност	Израгање се састоји од реченица, а текст је логички грађен. Одговор не садржи грубе правописне или језичке грешке.	0-2
УКУПНИ БРОЈ БОДОВА КОЈИ СЕ МОЖЕ ПОСТИЋИ У ЗАДАТКУ		24
ИСПИТНИ БРОЈ БОДОВА КОЈИ СЕ МОЖЕ ПОСТИЋИ		12

14. Друштвени преображај САД (кратак)

Аспекти	Радње, садржаји	Бод
Разумевање задатка	Испитаник у основи приказује положај робова на плантажама Југа, а одговор садржи да дозвољавање држања робова је изоштрило односе Севера и Југа што су раздирали супротни интереси, а то компромисима није било могуће решити. Одговор уз употребу извора упућује на суштинске повезаности (нпр.: радна снага црних робова због успеха памука обезбедило је просперитет и благостање, тако је одржавање робовласништва било у интересу целог становништва Југа.)	0-4
Оријентисање у простору и времену	М Испитаник историјске догађаје смести у простору и времену. Т Нпр.: бележи да се проблем у САД-у јавио 1850-их година снажно, а почетак грађанског рата ставља на 1861. годину, односно упућује на географски положај северних и јужних земаља.	0-4
Употреба стручног језика	М Испитаник исправно користи опште појмове, односно историјске појмове који се везују уз тему. Т Користи следеће опште појмове (друштвено-привредна супротност, заштитна царина, диференцирано друштво, итд.), односно исправно користи стручне појмове који се везују уз тему (плантажа, фарма, памук, Републиканска странка итд.).	0-4
Употреба извора	М Испитаник уграђује у свој одговор информације из извора и на основу њих доноси закључке. Т Нпр.: бележи да значајан део јужњачког становништва су црни робови који већином раде на плантажама, и установи да демократско грађанско друштво Севера због економских и политичких аспеката проглашава борбу против робовласништва.	0-4
Фактори који формирају догађаје	М Испитаник открива да у позадини конфликта Севера и Југа у крајњој линији стоји појачање екомских разлика интереса. Т Нпр.: препознаје да институција робовласништва на Југу, које је заинтересовано у слободној трговини и производи за светско тржиште, обезбеђује друштвено благостање, и констатује да су на индустријализованом Северу фармери аутарктични, њихов интерес је привредна политика која омогућава државну интервенцију и у основи то изоштрава супротности. Т Нпр.: увиђа да избор републиканца Линколна, који се бори за укидање робовласништва, доводи до рушења унутрашње равнотеже уније (у већини су неробовласничке државе) и констатује да у новоприкљученим државама дозвољавање робовласништва има за резултат настанак плантажа, а забрана робовласништва има за резултат настанак фарми, стога усељавање јача Север, па тако кризе прете унији растројством.	0-6

Конструированост, језичка правилност	Излагање се састоји од реченица, а текст је логички грађен. Одговор не садржи грубе правописне или језичке грешке.	0-2
УКУПНИ БРОЈ БОДОВА КОЈИ СЕ МОЖЕ ПОСТИЋИ У ЗАДАТКУ		24
ИСПИТНИ БРОЈ КОЈИ СЕ МОЖЕ ПОСТИЋИ		12

15. Ердељ /Трансилванија у XVI веку (кратак)

Аспекти	Радње, садржаји	Бод
Разумевање задатка	Испитаник у основи приказује етничку и верску ситуацију својствену у Ердељу у XVI веку путем државнотворних народа и старих вероисповести. Уз употребу извора указује на суштинске повезаности, нпр: да је Ердељ вишенационална држава са различитим вероисповестима.	0-4
Оријентисање у простору и времену	М Испитаник историјске догађаје смести у простору и времену. Т Упућује на то да у питању наведени проблем делом се везује уз историју самосталне Ердељске Кнежевине, односно путем стварања уније у Каполни (1437) може да прикаже традицију подељености, односно може да бележи и време посебне одвојености (1541-1699).	0-4
Употреба стручног језика	М Испитаник исправно користи опште појмове, односно појмове који се везују уз тему. Т Користи следеће опште појмове (народности, верска слобода, католички, евангелички итд.), односно појмове који се везују уз тему (сикулске и саске столице, мађарске вармеђе, војвода итд.).	0-4
Употреба извора	М Испитаник уграђује у свој одговор информације из извора и на основу њих доноси једноставне закључке. Т Нпр.: препознаје територијалну поделу тросталешког народа, својствености јавноуправне организације (столице, односно вармеђе), и констатује да је дошла до изражаја верска слобода у ширем смислу (свако је слободно могао да одлучи којој вероисповести жели да припада).	0-4
Фактори који формирају догађаје	М Испитаник открива својствене националне (народносне), друштвене и верске односе Ердеља и њихову међусобну повезаност. Т Нпр: бележи да у Ердељу након стварања уније у Каполни постоје три сталешка народа: мађарски, сикулски и саски, и констатује да ови народи се ограђују један од другог по територијалној основи, и они су управљачи политике. Т Нпр: препознаје да је након поделе земље на три дела самостални део земље био у спољнополитичкој зависности, али у његовој унутрашњој политици значајна је била кнежевска власт, и констатује да и ова својствена ситуација има улогу у остваривању толерантне верске политике, <i>или</i> указује на то да је реформација која се у XVI веку проширила у целој Европи, само у Ердељу довела до скоро потпуне верске слободе.	0-6

Конструированост, језичка правилност	Изражавање се састоји од реченица, а текст је логички грађен. Одговор не садржи грубе правописне или језичке грешке.	0-2
УКУПНИ БРОЈ БОДОВА КОЈИ СЕ МОЖЕ ПОСТИЋИ У ЗАДАТКУ		24
ИСПИТНИ БРОЈ БОДОВА КОЈИ СЕ МОЖЕ ПОСТИЋИ		12

16. Владавина Беле IV (дугачак)

Аспекти	Радње, садржаји	Бод
Разумевање задатка	Испитаник се у основи концентрише на карактеристике владавине Беле IV пре и после татарске најезде. Одговор у суштини приказује промене након татарске најезде. Анализа открива везе између владарева нове политике поседа, програма изградње тврђава и друштвених односа. Испитаник у свом одговору употребљава, тумачи изворе и изводи битне констатације и закључке из њих.	0-8
Оријентисање у простору и времену	М Испитаник историјске догађаје смести у простору и времену. Т Констатује да владавина Беле IV спада између 1235-70. године, бележи да је најезда Татара 1241-42. захватила територију скоро целе земље.	0-4
Употреба стручног језика	М Испитаник исправно користи опште појмове, односно историјске појмове који се везују уз тему. Т Користи следеће опште појмове (краљевска власт, надбискуп, великаш, посед итд.), односно исправно употребљава стручне изразе који се везују уз тему (татарска најезда, сервиенс, барун, даровнина – феудални посед, камена тврђава, хоспес итд.).	0-4
Употреба извора	М Испитаник уграђује у свој одговор информације из извора и на основу њих доноси закључке. Т Нпр: бележи да одредба из 1267. прва помиње сервиенсе као племиће и констатује да све то указује на уједначење племства. Т Нпр.: препознаје да након најезде Татара путем бројних одредаба и диплома подстрекивао је изградњу камених тврђава и утврда у тадашњој Угарској, и констатује да је то у првом реду служило јачању одбрамбене моћи земље. Т Нпр: бележи да у развоју угарског племства од великог је значаја одредба владара из 1267. године, и констатује да она помиње (по први пут) сервиенсе као средње племство, а баруне као великаше.	0-8
Фактори који формирају догађаје	М Испитаник открива повезаности између татарске најезде и одбрамбене и друштвене политике владара. Т Нпр: препознаје да је у помањкању спољашње помоћи Угарска Краљевина остала потпуно сама у борби против Татара, и констатује да ова спољашња опасност присиљава Беле IV на нагодбу са великашима у интересу одбране земље. Т Нпр: бележи да је од 1242. године политику повратка поседа заменило даривање поседа уз услов градње	

	<p>камених тврђава и постављања оклопних војски, и констатује да је то повољно утицало на домаћи развитак градова што је и сам владар подстрекивао, и одобравао је усељавања у интересу поновног прираштаја становништва.</p> <p>Т Нпр.: бележи да су друштвенополитичке одлуке Беле IV и због тога биле одлучујуће јер је подупирањем средњег племства дошао до нове базе подржавалаца коју је константно јачао, и констатује да су ови његови кораци допринели покретању сталешког развоја.</p> <p>Т Својим самосталним знањем, исправним констатацијама допуњава и подупире своју анализу.</p>	0-10
Конструисаност, језичка правилност	<p>Излагање се састоји од реченица, реченице су јасне и једносмислене.</p> <p>Анализа је конструисани текст који служи логичком образлагању садржаја.</p> <p>Ученикове констатације сведоче о изнијансираној способности анализе.</p> <p>Текст не садржи грубе правописне или језичке грешке.</p>	0-8
УКУПНИ БРОЈ БОДОВА КОЈИ СЕ МОЖЕ ПОСТИЋИ У ЗАДАТКУ		42
ИСПИТНИ БРОЈ БОДОВА КОЈИ СЕ МОЖЕ ПОСТИЋИ		21

17. Привредна нагодба (кратак)

Аспекти	Радње, садржаји	Бод
Разумевање задатка	<p>Испитаник се сконцентрише на економску страну нагодбе.</p> <p>Одговор уз коришћење извора указује на суштинске повезаности (нпр. веза индустрије, трговине и пољопривреде).</p>	0-4
Оријентисање у простору и времену	<p>М Испитаник историјске догађаје смести у простору и времену.</p> <p>Т Нпр: констатује да је Аустро-Угарска Монархија таква вишенационална држава у којој и привредна подела посла долази до изражаја, и бележи временско трајање дуализма (1867-1918).</p>	0-4
Употреба стручног језика	<p>М Испитаник исправно користи опште појмове, односно појмове који се везују уз тему.</p> <p>Т Користи следеће опште појмове (царинска граница, царински савез, јединствено тржиште итд.), односно конкретне историјске појмове који се везују уз тему (нагодба, дуалистичка монархија, територији преко Литаве итд.).</p>	0-4
Употреба извора	<p>М Испитаник уграђује у свој одговор информације из извора и на основу њих доноси једноставне закључке.</p> <p>Т Нпр: бележи да након нагодбе две стране царства чине заједничко царинско подручје, располажу с јединственим новцем и једнаким системом мера за тежину и једнаком јединицом за меру, и констатује да је услед тога створено значајно унутрашње тржиште које је позитивно утицало на привредни развој.</p>	0-4

Фактори који формирају догађаје	<p>М Испитаник приказује економске повезаности нагодбе и анализује да у коликој мери је нагодба помогла привредни развој.</p> <p>Т Нпр: бележи да у привреди раздобља одлучујућу улогу има индустрија и верски живот, и констатује да је то у вези и са ширењем друге индустријске револуције.</p> <p>Т Нпр: бележи да Угарска са својим аграрним производима опскрбљава чешке и аустријске делове Монархије, они пак са индустријским производима опскрбљавају Угарску, и констатује да је то играло одлучујућу улогу у томе да се прехрамбена индустрија (млинска индустрија, шећерна индустрија, индустрија алкохола) развијала у значајнијој мери од просека.</p>	0-6
Конструираност, језичка правилност	Израгање се састоји од реченица, а текст је логички грађен. Одговор не садржи грубе правописне или језичке грешке.	0-2
УКУПНИ БРОЈ БОДОВА КОЈИ СЕ МОЖЕ ПОСТИЋИ У ЗАДАТКУ		24
ИСПИТНИ БРОЈ БОДОВА КОЈИ СЕ МОЖЕ ПОСТИЋИ		12

18. Кметско питање (дугачак)

Аспекти	Радње, садржаји	Бод
Разумевање задатка	<p>Испитаник у основи приказује политичке замисли које су рођене за решавање кметског питања.</p> <p>Испитаник тумачи ставове аутора извора у вези са кметским питањем.</p> <p>Одговор садржи зашто је то најважнији, најтежи друштвени проблем у Угарској у доба реформи.</p> <p>Испитаник у свом одговору користи, тумачи изворе, из њих изводи суштинске констатације и формулише закључке.</p>	0-8
Оријентисање у простору и времену	<p>М Испитаник смести историјске догађаје у простору и времену.</p> <p>Т Бележи да је кметско питање од друге половине XVIII века (1767) до краја реформног доба (1848) један од најзначајних друштвено-привредних проблема земље што ни бечки двор, ни реформни сабори у Пожуну (нпр. 1832-36) нису могли да реше на одговарајући, задовољавајући начин.</p>	0-4
Употреба стручног језика	<p>М Испитаник исправно користи опште појмове, односно појмове који се везују уз тему.</p> <p>Т Користи следеће опште појмове (кметови, грађански преображај, робот, одредба, закон итд.), односно конкретне историјске појмове који се везују уз тему (урбар, одредба о кметству, реформно доба, добровољни и обавезни вечни откуп итд.).</p>	0-4
Употреба извора	<p>М Испитаник уграђује у свој одговор информације из извора и на основу њих доноси закључке.</p> <p>Т Нпр: бележи суштину урбара Марије Терезије, односно одредбе Јосифа II о укидању назива вечни кмет, и констатује да друштвено-преображајне замисли</p>	

	<p>владара одредио је просвећени апсолутизам.</p> <p>Т Нпр: упућује на то да се захтевање грађанских слобода подједнако појавило и у замислима Сечењија и Вешелењија, и констатује да истовремено о облицима њихових конкретних остварења аутори не говоре.</p> <p>Т Нпр.: помиње да добровољни вечни откуп није могао да реши кметско питање, и констатује да су Кошут и опозиција у вези са тим неуспехом формулисали програм о обавезном вечном откупу.</p>	0-8
Фактори који формирају догађаје	<p>М Испитаник открива оне друштвено-економске односе кметског питања који су одлучујући из аспекта грађанског преображаја.</p> <p>Т Нпр.: бележи да је просвећене апсолутне владаре у решавању кметског питања поред идеја просветитељства водила и заштита сигурних поданика који плаћају порез, и констатује да су њихове мере побољшале ситуацију кметства, али само делимично и привремено.</p> <p>Т Нпр.: бележи да због грађанског преображаја, који је био на помолу, кметско питање постало једно од одлучујућих питања реформног доба, и констатује да је захтевање за ослобађањем кметова повезано са другим реформним идејама (једнакост пред законом, снашање јавног терета, народно заступништво, уједињење интереса).</p> <p>Т Нпр: износи и вреднује одлуке реформних сабора, наводи супротности двора и сабора, и констатује да је ослобађање кметова на крају остварено након револуције 1848. у облику обавезног вечног откупа са државном одштетом.</p> <p>Т Са својим самосталним спознајама, исправним констатацијама употпуњује и подупире своју анализу.</p>	0-10
Конструисаност, језичка правилност	<p>Излагање се састоји од реченица, реченице су јасне и једносмислене.</p> <p>Анализа је конструисани текст који служи логичком образлагању садржаја.</p> <p>Ученикове констатације сведоче о изнијансираној способности анализе.</p> <p>Текст не садржи грубе правописне или језичке грешке.</p>	0-8
УКУПНИ БРОЈ БОДОВА КОЈИ СЕ МОЖЕ ПОСТИЋИ У ЗАДАТКУ		42
ИСПИТНИ БРОЈ БОДОВА КОЈИ СЕ МОЖЕ ПОСТИЋИ		21

19. Данашња мађарска демократија (кратак)

Аспекти	Радње, садржаји	Бод
Разумевање задатка	<p>Испитаник приказује који су основни изборни принципи, ко располаже са изборним правом и ко може да се бира, како може неко да буде парламентарни заступник.</p> <p>Одговор уз коришћење извора упућује на суштинске повезаности (опште и једнако изборно право, непосредно и тајно гласање, расподељеност заступничких мандата итд.).</p>	0-4

Оријентисање у простору и времену	М Испитаник смести историјске догађаје у простору и времену, исправно поставља хронологију. Т Бележи да током друштвених промена 1990. године дошло је до првих слободних вишестраначких избора, и помиње да се избори врше сваке четири године.	0-4
Употреба стручног језика	М Испитаник исправно користи опште појмове који се везују уз тему, односно конкретне појмове. Т Користи следеће опште појмове (изборно право, парламент, страначка листа итд.), односно конкретне појмове који се везују уз тему (појединачни изборни округ, територијална и земаљска листа итд.).	0-4
Употреба извора	М Испитаник уграђује у свој одговор информације из извора и на основу њих доноси једноставне закључке. Т Нпр: приказује основне принципе мађарског изборног система (право непосредног избора имају сви пунолетни Мађари који нису ометани у извршавању свог права), упућује на могућности избора парламентарног заступника, и констатује да се у пракси остварује комбинација појединачног избора и избора са листе.	0-4
Фактори који формирају догађаје	М Испитаник открива да примењивање демократских права и функционисање заступничког система на који начин обезбеђују основни изборни принципи и пракса. Т Нпр.: открива да су друштвене промене омогућиле стварање демократских односа и вишестраначке изборе у Мађарској, и констатује да услед тога без ограничења долазе до изражаја политичка слободарска права. Т Нпр.: бележи да су и право удруживања, функционисање странака, слобода штампе и окупљања основни услови демократских изборних система, и констатује да основни принципи и конструкција, пракса изборног система одговарају европским демократским нормама.	0-6
Конструисаност, језичка правилност	Излагање се састоји од реченица, а текст је логички грађен. Одговор не садржи грубе правописне или језичке грешке.	0-2
УКУПНИ БРОЈ БОДОВА КОЈИ СЕ МОЖЕ ПОСТИЋИ У ЗАДАТКУ		24
ИСПИТНИ БРОЈ БОДОВА КОЈИ СЕ МОЖЕ ПОСТИЋИ		12

20. Учествовање Мађарске у II светском рату (дугачак)

Аспекти	Радње, садржаји	Бод
Разумевање задатка	Испитаник се сконцентрише на улогу Мађарске у другом светском рату, на околности њеног ступања у рат, односно на борбе унутар Совјетског Савеза. Испитаник приказује суштину узрочно-последичних веза које су довеле до увлачења земље у рат. Путем приказивања резултата територијалне ревизије предочава да је ангажованост на страни Немаца била незаобилазна. Испитаник у свом одговору употребљава, тумачи изворе, из њих изводи битне констатације, формулише закључке.	0-8

Оријентисање у простору и времену	<p>М Испитаник смести историјске догађаје у простору и времену.</p> <p>Т Бележи важније године II светског рата (1939, 1941) и битне датуме који су у вези са Мађарском (датуми враћања територија: 1938, 1939, 1940, 1941), и указује на током рата промењене геополитичке односе земље.</p>	0-4
Употреба стручног језика	<p>М Испитаник исправно користи опште појмове односно историјске појмове који се везују уз тему.</p> <p>Т Користи следеће опште појмове (објава рата, делови земље итд.), односно исправно употребљава стручне изразе који се везују уз тему (ратна привреда, ревизија, оружана неутралност итд.).</p>	0-4
Употреба извора	<p>М Испитаник уграђује у свој одговор информације из извора и на основу њих доноси закључке.</p> <p>Т Нпр.: приказује околности, разлоге увлачења у рат, примораност Мађарске на учествовање у рату, и констатује да су успех ревизионистичке политике и немачки савез у уској повезаности.</p> <p>Т Нпр: приказује места и датуме процеса враћања територија, и констатује да као резултат тога и Мађарска доспева у немачку зону уплива.</p> <p>Т Нпр.: указује на замисао Пала Телекија да до краја рата жели сачувати војску неоштећеном која је тако могла да упливише на «поновно исцртавање» граница регије, и констатује да европски ратни успеси Немаца и ревизионистички захтеви учинили су немогућим практично остварење те политичке замисли.</p>	0-8
Фактори који формирају догађаје	<p>М Испитаник открива разлоге и околности ступања у рат Мађарске.</p> <p>Т Нпр.: бележи да две бечке одлуке постављају на принудни колосек могућности мађарске дипломатије, и констатује да у свим земљама регије долази до изражаја снажан немачки утицај који је још више сужавао простор кретања земље.</p> <p>Т Нпр: препознаје да је ревизија уживала подршку већине мађарског становништва, и констатује да је учествовање Немаца у враћању територија играло улогу у јачању екстремно десничарских политичких снага и у симпатији руководиоца војске према Немцима.</p> <p>Т Нпр.: бележи да се мађарска влада након уласка суседних земаља у рат (Словачка, Румунија), после бомбардовања у Кошицама укључила у рат против Совјетског Савеза, и констатује да се након тога мађарска војска борила као војни савезник Немаца, премда што се тиче Совјетског Савеза нисмо имали територијалних претензија.</p> <p>Т Са својим самосталним спознајама, исправним констатацијама употпуњује и подупире своју анализу.</p>	0-10

Конструисаност, језичка правилност	Излагање се састоји од реченица, реченице су јасне и једносмислене. Анализа је конструисани текст који служи логичком образлагању садржаја. Ученикове констатације сведоче о изнијансираној способности анализе. Текст не садржи грубе правописне или језичке грешке.	0-8
УКУПНИ БРОЈ БОДОВА КОЈИ СЕ МОЖЕ ПОСТИЋИ У ЗАДАТКУ		42
ИСПИТНИ БРОЈ БОДОВА КОЈИ СЕ МОЖЕ ПОСТИЋИ		21